

Lysenko O.

COMPARATIVE ANALYSIS OF CHANGES IN RATING RANKS OF REGIONS OF UKRAINE ACCORDING TO DECENT WORK INDICATORS

Ratings of Ukrainian regions, united geographically, according to the calculation of integral human development index indicators by the block «Decent Work» in 2012-2013 have been studied in the article. The necessity of continuous monitoring of working conditions development indicators in accordance with international standards in the deepening European integration processes has been determined. The aim of the article is to implement comparative analysis of working conditions in regions of Ukraine to identify trends in changes of working conditions according to decent work concept and to make recommendations for the improvement of working conditions in some areas. When conducting comparative analysis of conditions general scientific methods of analytical and logical generalizations have been used. Using statistical and graphical methods trends of structural changes in the all-Ukrainian ranking of human development according to indicators of block «Decent Work» have been shown. It has been determined that described methodical approach to the analysis of decent work conditions in the regions of Ukraine at the macroeconomic level allows investigating the current state of the labor market of the country. The results can be used in research to develop recommendations for improving working conditions in accordance with decent work concept. It has been revealed that there is a significant gap in the obtained weighted calibration results of human development measurement indicators of block «Decent Work». It has been established that a sharp change in the position of the region in rating according to individual indicators does not lead to significant structural changes in the overall ranking of human development. The results are of practical importance for professionals who conduct a generalized analysis of indicators of social policy both of a region and the country as a whole. Prospects for further research in this direction is to identify changes in the working conditions of the introduction of the main provisions of decent work concept.

Key words: decent work, index, region, rank, ranking, analysis.

Одержано 14.04.2015 р.

УДК 338.24:339.2

Марчук Юлія Віталіївна,

аспірант факультету міжнародних відносин,

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ІННОВАЦІЙНІЙ СФЕРІ

Стаття присвячена аналізу інноваційної складової єврорегіонального співробітництва України. Охарактеризовано роль та значення інноваційної діяльності для економічного зростання національного господарства. Ефективність єврорегіонального співробітництва визначається можливостями конкретного регіону з урахуванням обраної моделі інноваційного розвитку, що формується під впливом ряду факторів. Вивчено напрацювання вітчизняних науковців у даній сфері, використано їхній досвід та сформовано власне бачення факторів впливу на розвиток єврорегіонального співробітництва в інноваційній сфері, яка базується саме на складових категорії інноваційного розвитку. Досліджено взаємозв'язок виділених чинників із посиленням співпраці областей України з сусідніми європейськими регіонами. Мета статті полягає у розкритті факторів впливу на розвиток єврорегіонального співробітництва в інноваційній сфері. Відповідно, завданнями виступає глибокий аналіз даної групи чинників, виявлення їх позитивного та негативного впливу на розвиток інноваційної діяльності регіонів України, а також проблем, які виникають на шляху активізації інноваційної діяльності в умовах єврорегіонального співробітництва. Методологічною основою проведеного дослідження стали загальні методи наукового пізнання, методи емпіричного рівня пізнання, а саме: спостереження – для дослідження факторів впливу, абстрагування – для визначення найважливіших та найбільш значущих факторів, аналізу та синтезу – в ході детального розгляду кожного з факторів. Результати дослідження дають можливість елімінувати наслідки негативних чинників та працювати над вдосконаленням поточного стану інноваційної діяльності в регіонах України, які беруть участь у єврорегіональному співробітництві, а також слугують підґрунтям для подальших досліджень в даній галузі. Наукова новизна дослідження полягає у конкретизації проблемних аспектів у питанні розвитку єврорегіонального співробітництва в інноваційній сфері та узагальненні напрацювань з даної тематики вітчизняних дослідників. Практична значущість статті виявляється у тому, що отримані результати сприятимуть виробленню стратегії розвитку та конкретного плану дій поглиблення та розширення єврорегіонального співробітництва в інноваційній сфері, виходячи з наявних чинників впливу.

Ключові слова: єврорегіональне співробітництво, інноваційна діяльність, регіон, інноваційна інфраструктура, розвиток, інновації.

ВСТУП

Розширення інноваційної діяльності в сучасних умовах відіграє чималу роль у розвитку і процвітання економіки будь-якої держави. Виробництво і впровадження інновацій стає визначальною передумовою прогресу і позиціонування держави як конкурентоспроможного суб'єкта міжнародних економічних відносин. Розташування України по сусідству з Європейським Союзом створює для неї сприятливі передумови для широкомасштабної співпраці, зокрема, в інноваційній сфері. Залучення українських та європейських регіонів до взаємовигідного співробітництва зумовлює додаткові інтеграційні можливості для нашої держави, що сьогодні є надзвичайно актуальним в умовах європейської інтеграції України.

Постановка проблеми. Розвиток євро регіонального співробітництва в Україні виступає рушійною силою на шляху забезпечення сталого соціально-економічного зростання регіонів. Співпраця в межах регіонів створює передумови для реалізації кадрового та наукового потенціалу, формування експортної спеціалізації регіонів, розвитку міжнародних науково-технічних зв'язків, поглиблення співробітництва з ЄС загалом. Проте існує й ряд факторів, які стримують розширення та поглиблення співпраці прикордонних територій, що є стимулом для пошуку нових форм співробітництва, таких як залучення приватного капіталу до фінансування та реалізації інноваційних проектів євро регіонального співробітництва, розбудова інноваційної інфраструктури, реалізація інноваційних проектів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість сучасних науковців [1] розмежовує всі чинники впливу на євро регіональне співробітництво в інноваційній сфері лише на зовнішні та внутрішні. Деякі науковці [6, с. 128] стоять на позиціях необхідності диференціації зовнішніх чинників за напрямками впливу на інноваційну діяльність. Науковець С. В. Глухова [2] вважає, що варто диференціювати фактори впливу на інноваційну діяльність регіону з позиції джерела виникнення. Науковець Крейдич І. М. [4] визначає такі чинники, як: техніко-економічні; організаційно-управлінські; соціально-психологічні; інформаційно-комунікативні; політико-правові.

Мета статті (постановка завдання). Метою статті є розкриття факторів впливу на розвиток євро регіонального співробітництва в інноваційній сфері. Відповідно, завданнями виступає глибокий аналіз даної групи чинників, виявлення їх позитивного та негативного впливу на розвиток інноваційної діяльності регіонів України, а також проблеми, які виникають на шляху активізації інноваційної діяльності в умовах євро регіонального співробітництва.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Поняття євро регіонального співробітництва є відносно новим і не таким поширеним у вітчизняній економічній літературі, як наприклад, поняття

транс кордонного співробітництва, хоча вони частково пов'язані. Важливо зазначити, що євро регіональне співробітництво – це співробітництво євро регіонів, де останні виступають як суб'єкт співпраці. Для України активізація євро регіонального співробітництва виступає надзвичайно важливою компонентою її економічного розвитку, оскільки багато регіонів нашої держави безпосередньо межують з Європейським Співтовариством, утворюючи євро регіони. Особливого значення, при цьому, набуває активізація інноваційної складової в системі господарства прикордонних територій, яка виявляється у розбудові інноваційної інфраструктури, співпраці наукових установ, проведенні спільних науково-дослідних робіт та проектів, участі регіонів України в європейських програмах розвитку та впровадження інновацій, таких як, HORIZON2020, CIP (Рамкова програма конкурентоспроможності та інновацій), Jean Monnet (співпраця на рівні вищих навчальних закладів) тощо.

Стабільність соціально-економічного розвитку національної економіки є найважливішим чинником розвитку євро регіонального співробітництва в інноваційній сфері, тому що вона формує зовнішнє середовище розвитку інновацій [3, с. 28].

Розвиток євро регіонального співробітництва в інноваційній сфері і його ефективність визначається можливостями конкретного регіону з урахуванням обраної моделі інноваційного розвитку, що формується під впливом ряду факторів: рівень соціально-економічного розвитку регіону, стан розвитку інноваційної інфраструктури, кадровий потенціал в інноваційній сфері, наявність фінансових ресурсів для виробництва і впровадження інновацій, інноваційна політика місцевих органів влади, ступінь державного впливу на інноваційні процеси в регіоні. Взаємозв'язок цих факторів визначає можливості для розвитку євро регіонального співробітництва в сфері інновацій, а також шляхи подолання проблем, які стоять на шляху активізації інноваційної діяльності регіонів України.

Участь територіальної одиниці в євро регіональному співробітництві і *рівень її соціально-економічного розвитку* є взаємозалежними поняттями, так як саме євро регіональне співробітництво покликане сприяти підвищенню соціально-економічних стандартів залучених регіонів через акумуляцію зусиль прикордонних територій кількох країн для вирішення спільних нагальних питань. І, навпаки, євро регіональне співробітництво буде ефективніше в тих регіонах, де вже є створена база для виробництва інновацій, функціонує велика кількість інноваційно-активних підприємств, напрацьовано способи виробництва та впровадження інновацій, а також налагоджені зв'язки між наукою, бізнесом і регіональними органами влади.

Соціально-економічний розвиток регіонів України неоднаковий. Серед областей України, які є безпосередніми учасниками євро регіонального співробітництва, найбільшу частку активних підприємств, що займаються інноваційною та науково-технічною діяльністю (дані за 2014 р.) мають такі області: Одеська (5,2% в загальній кількості активних підприємств), Львівська (4,3%), Чернівецька (3,2%), Івано-Франківська (3,1%). Дещо нижчу частку таких

підприємств мають Волинська (2,8%) і Закарпатська (2,7%) області [5].

Стан розвитку інноваційної інфраструктури безпосередньо впливає на розвиток єврорегіонального співробітництва в інноваційній сфері. Регіональна інноваційна інфраструктура – це сукупність спеціальних інноваційних інститутів і мереж, які взаємопов'язані між собою та забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного процесу в регіоні з метою підвищення його інноваційного потенціалу [9]. До основних елементів розвитку регіональної інноваційної інфраструктури, які свідчать про можливість формування конкурентних переваг регіону та сприяють розвитку його інноваційного потенціалу, необхідно віднести: технопарки, наукові парки, інноваційно-технологічні центри, бізнес-інкубатори, венчурні фірми, консультативно-аналітичні фірми, технополіси тощо.

Всі шість областей України, що входять до єврорегіонів, і таким чином є основними елементами єврорегіонального співробітництва, володіють більш чи менш розвинутою інноваційною інфраструктурою. У всіх регіонах присутні бізнес-інкубатори та науково-дослідні центри, які займаються НДДКР та розробкою інновацій. Технопарки представлені в Львівській («Яворів») та Одеській («Український мікробіологічний центр синтезу та новітніх технологій» – УМБЦЕНТ) областях. Тут варто також звернути увагу на кількість організацій, що виконують наукові й науково-технічні роботи. Згідно з даними Державного комітету статистики України за 2013 р. у Волинській області таких організацій 11, Закарпатській – 13, Івано-Франківській – 15, Львівській – 76, Одеській – 52, Чернівецькій – 23 [6]. Безумовно, наявність інноваційної інфраструктури в регіоні сприяє розвитку єврорегіонального співробітництва в інноваційній сфері, насамперед, через спрощення механізмів доступу до ресурсного, наукового та кадрового потенціалу, залучення додаткових інвестицій з різних країн, які співпрацюють, можливість участі у європейських проектах інноваційного розвитку.

Наступний фактор, *кадровий потенціал в інноваційній сфері*, слід розглядати з точки зору чисельності фахівців, зайнятих у науковій і науково-технічній сфері. Найбільше їх у Львівській області – 3422 особи, в Одеській – 2342, Чернівецькій – 451, Закарпатській – 416, Івано-Франківській – 316, Волинській – 224 [6]. Як бачимо, простежується велика різниця в наявності фахівців інноваційної сфери у зазначених регіонах. Звичайно, кадровий потенціал Львівської області сприяє активізації єврорегіонального співробітництва, приваблює іноземних інвесторів вкладати кошти у розробки вітчизняних науковців, забезпечує створення нових наукових установ, робочих місць для випускників технічних вузів. На противагу цьому, у Волинській та Івано-Франківській областях кадровий потенціал швидше виступає гальмуючим фактором розвитку єврорегіонального співробітництва. Тому потрібно шукати способи зростання кількості науковців та фахівців інноваційної галузі в цих регіонах.

Наявність фінансових ресурсів для виробництва

і впровадження інновацій в регіоні пов'язано з наступним фактором – інноваційною політикою місцевих органів влади. Місцеві органи влади формують інноваційну політику розвитку регіону у вигляді Регіональної програми інноваційного розвитку на довгостроковий період, яка спрямована на сприяння найбільш повній реалізації інноваційних ресурсів регіону через систему функцій регіональних органів влади [9]:

- акумулювання вільних коштів за рахунок оптимізації управління бюджетом, його планування та виконання, підтримка структурної збалансованості дохідної і видаткової частин бюджету;

- сприяння кооперації та взаємодії різноманітних суспільних інститутів у здійсненні інновацій: банків, підприємницького сектора, науково-дослідних інститутів, вузів тощо;

- організація постійно діючих ярмарок, виставок з представленням нових розробок, продукції підприємств, бізнес-планів інноваційних пропозицій;

- координація інноваційної діяльності в регіоні через формування власної інноваційної стратегії розвитку регіону;

- розробка і використання системи обов'язкових відрахувань частини прибутку добувних галузей, які використовують ресурси регіону, для створення фонду екологічних інновацій;

- стимулювання інновацій шляхом розміщення в технопарках чи на підприємствах бізнес-інкубаторів державних замовлень від регіональної адміністрації;

- регулювання інноваційного підприємництва шляхом різного роду регіональних преференцій (податкових пільг, цільових субсидій, звільнення від місцевих платежів, кредитних гарантій).

Як бачимо, органи місцевої влади відіграють ключову роль у створенні сприятливих умов для розвитку єврорегіонального співробітництва в інноваційній сфері.

Істотний вплив на рівень інноваційного розвитку в регіоні має *ступінь державної участі в управлінні інноваційними процесами в регіоні*. Основним документом, який визначає напрям державного регулювання є Закон України «Про інноваційну діяльність», відповідно до якого, державне регулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом підтримки пріоритетних напрямів інноваційної діяльності регіонального рівня; формування і реалізація регіональних інноваційних програм; захисту прав та інтересів суб'єктів інноваційної діяльності; стимулювання кредитно-фінансових установ, що кредитують виконання інноваційних проектів; підтримка функціонування й розвитку сучасної інноваційної інфраструктури тощо [3, с. 27]. Крім того, ступінь державного впливу визначається рівнем державного фінансування інноваційної сфери, який на сьогодні є незадовільним майже у всіх областях України. При цьому, різниця між державними і власними джерелами фінансування регіонів є значною. Державна фінансова підтримка кожної із зазначених областей складає менше 40 тис. грн. на рік [6], в той час як обсяг власних джерел фінансування регіонів перевищує цю суму в чотири рази. Тому значне зростання державної підтримки

вкрай важливе для активізації інноваційного розвитку євро регіональної співпраці.

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проаналізувавши фактори впливу на розвиток євро регіонального співробітництва в інноваційній

сфері, можна шукати напрями покращення ситуації, яка склалася в цій сфері, вживати заходів для вирішення проблемних питань в євро регіонах, знаходити способи підвищення конкурентоспроможності регіонів України через реалізацію їх інноваційного потенціалу, чому і будуть присвячені наші подальші дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша А. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / А. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6. – С. 28-32.
2. Глухова С. В. Методичний підхід щодо оцінки результативності інноваційної діяльності будівельних підприємств / С. В. Глухова. – Ефективна економіка. – №10. – 2010. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=352>.
3. Доценко О. Ю. Рівень інноваційного розвитку регіонів України та фактори, які його формують / О. Ю. Доценко // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2010. – № 4. – С. 25-35.
4. Крейдич І. М. Діагностика впливу зовнішніх та внутрішніх чинників на процес інноваційно-інвестиційного забезпечення стійкого розвитку промислових підприємств / І. М. Крейдич, О. С. Наконечна, І. М. Швець // Ефективна економіка. – № 2. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2889>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
6. Статистичний збірник «Регіони України» 2013 рік Частина I. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/zb/12/zb_regUk1_w.zip.
7. Статистичний збірник «Регіони України» 2013 рік Частина II. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2014/zb/12/zb_reg2_w.zip.
8. Стеченко Д. М. Орієнтири активізації інноваційної діяльності промислових підприємств в конкурентному середовищі / Д. М. Стеченко // Теоретичні та прикладні питання економіки. – Випуск 21. – С. 124-129.
9. Стратегічні напрями розвитку регіональних інноваційних процесів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.experts.in.ua/baza/analtic/index/php?ELEMENT_ID=34700.
10. Узунов В. В. Розвиток інноваційної інфраструктури регіонів України / В. В. Узунов // Електронне наукове фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток». – №8. – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=638>.

Марчук Юлія Витальевна

ФАКТОРЫ ВЛИЯНИЯ НА РАЗВИТИЕ ЕВРОРЕГИОНАЛЬНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ИННОВАЦИОННОЙ СФЕРЕ

Статья посвящена анализу инновационной составляющей еврорегионального сотрудничества Украины. Охарактеризована роль и значение инновационной деятельности для экономического роста национального хозяйства. Эффективность еврорегионального сотрудничества определяется возможностями конкретного региона с учетом выбранной модели инновационного развития, формируется под влиянием ряда факторов. Изучены наработки отечественных ученых в данной сфере, использован их опыт и сформировано собственное видение факторов влияния на развитие еврорегионального сотрудничества в инновационной сфере, которая базируется именно на составляющих категории инновационного развития. Исследована взаимосвязь между выделенными факторами и усилением сотрудничества областей Украины с соседними европейскими регионами. Цель статьи заключается в раскрытии факторов влияния на развитие еврорегионального сотрудничества в инновационной сфере. Соответственно, задачами выступает глубокий анализ данной группы факторов, выявление их положительного и отрицательного влияния на развитие инновационной деятельности регионов Украины, а также проблем, которые возникают на пути активизации инновационной деятельности в условиях еврорегионального сотрудничества. Методологической основой проведенного исследования стали общие методы научного познания, методы эмпирического уровня познания, а именно: наблюдение – для исследования факторов влияния, абстрагирования – для определения важнейших и наиболее значимых факторов, анализа и синтеза – в ходе детального рассмотрения каждого из факторов. Результаты исследования дают возможность элиминировать последствия негативных факторов и работать над совершенствованием текущего состояния инновационной деятельности в регионах Украины, которые принимают участие в еврорегиональном сотрудничестве, а также служат основой для дальнейших исследований в данной области. Научная новизна исследования заключается в конкретизации проблемных аспектов в вопросе развития еврорегионального сотрудничества в инновационной сфере и обобщении наработок по данной тематике отечественных исследователей. Практическая значимость статьи выражается в том, что полученные результаты будут способствовать выработке стратегии развития и конкретного плана действий расширения еврорегионального сотрудничества в инновационной сфере, исходя из имеющихся факторов влияния.

Ключевые слова: еврорегиональное сотрудничество, инновационная деятельность, регион, инновационная инфраструктура, развитие, инновации.

Marchuk Yu.

FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF EUROREGIONAL COOPERATION IN INNOVATION

The innovation component of Ukraine's Euro-regional cooperation has been analyzed in the article. The role and importance of innovation for the national economy economic growth have been characterized. The efficiency of Euro-regional cooperation is defined with capabilities of the specific region taking into account the basic innovative models of development that is influenced by a range of factors. The researches of national scientists in this area have been studied, their experience has been applied and own understanding has been formed concerning the impact of factors of the Euro-regional cooperation development in the sphere of innovations. The interrelation between these factors and increasing cooperation of Ukrainian regions with neighboring European regions has been studied. The aim of the article is revealing the factors influencing the development of Euro-regional cooperation in the innovation sphere. Accordingly, the tasks are the following: to analyze this group of factors, identify their positive and negative impact on the development of Ukraine regions innovative activity, determine the problems arising on the way to enhance innovation in terms of Euro-regional cooperation. The methodological basis of the study were common methods of scientific knowledge, empirical methods of cognition, namely observation – to study the impacts, abstraction – to determine the most important and the most significant factors, analysis and synthesis – for the detailed consideration of each factor. The survey results make it possible to eliminate the effects of negative factors and work to improve the current innovation sphere in the regions of Ukraine, participating in the Euro-regional cooperation and serve as a basis for further research in this area. The scientific novelty of the research is the specification of the problematic aspects concerning the development of Euro-regional cooperation in the sphere of innovations and synthesis of developments of local researchers on the subject. The practical significance of the article is that the results will contribute to the development of strategies and specific action plan for deepening and expansion of Euro-regional cooperation in innovation sphere based on the revealing factors of influence.

Key words: European regional cooperation, innovation, region, innovation infrastructure, development and innovation.

Одержано 22.04.2015 р.

УДК 332:63

Мошак Ольга Вікторівна,
викладач кафедри фінансів,

Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНОЇ СФЕРИ РЕГІОНУ

У статті висвітлюються актуальні проблеми управлінських підходів щодо регулювання аграрної сфери. Розкрито необхідність пошуку моделі ефективного регіонального розвитку на інноваційній основі у процесі формування середовища управління на всіх рівнях господарської діяльності із врахуванням регіональних особливостей та пріоритетів зростання. Розглянуто методи менеджменту, зокрема адміністративні (організаційно-розпорядчі), економічні і соціально-психологічні, що в сукупності сприяють процесу формування і успішного функціонування управлінського середовища. Метою статті є висвітлення характерних особливостей економічної сутності та структури регіонального менеджменту. Теоретичною і методичною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні економічні методи пізнання явищ і процесів. У процесі виконання статті використовувалися такі методи економічних досліджень: діалектичний та абстрактно-логічний – для теоретичного узагальнення та формулювання висновків; емпіричний – при дослідженні процесу підбору стилю керівництва, який може бути авторитарним, демократичним, змішаним, або ж слабким; структурно-функціонального аналізу – при визначенні причинно-наслідкових зв'язків між різними рівнями і елементами процесу прийняття управлінського рішення, починаючи зі збору і систематизації інформації і завершуючи обґрунтуванням і можливим коригуванням прийнятого рішення та ін. Обґрунтовано економічну сутність регіонального менеджменту в розрізі законодавчо-правового, економічного та територіально-господарського механізмів, ефективного функціонування яких, на основі намічених цілей і завдань, сприятиме досягненню кінцевої мети – забезпечення економічно ефективною регіональною системою господарювання. У результаті теоретико-методологічного дослідження сформовано власне бачення і виокремлено окремі складові економічної сутності менеджменту (управління), зокрема на рівні регіону з обґрунтуванням їх змісту і ролі у процесі формування ефективною регіональною системою господарювання. Практичне значення полягає у дослідженні економічної